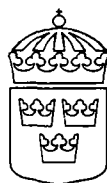

Utrikesutskottets yttrande

1992/93:UU3y

Väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

1992/93
UU3y

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har med remiss 1992-11-05 berett utrikesutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:77 om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands.

Propositionen

Proposition 1992/93:77 innehåller förslag till en ny lag som skall ersätta lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst.

Enligt förslaget utvidgas möjligheterna för regeringen att utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1993.

I propositionen anges att Sverige har ett starkt intresse av att delta i det samarbete som förekommer inom ramen för Europeiska säkerhetskonferensen (ESK) i syfte att hantera och dämpa kriser och konflikter. Det är mot bakgrund av den tidsnöd som kan råda när ställning skall tas till ett svenskt militärt deltagande angeläget att de svenska beslutsformerna — inom ramen för vad regeringsformen medger — görs så flexibla som möjligt.

Sveriges vilja att delta i samarbete inom ramen för ESK för hantering av kriser och konflikter bör komma till uttryck genom att de formella förutsättningarna för ett militärt deltagande i dessa fall blir lika smidiga och lättillämpade som de som gäller för att en väpnad styrka skall kunna ställas till förfogande efter en framställan från FN. Det delegeringsbara utrymmet enligt 10 kap. 9 § första stycket 2 regeringsformen bör därför utnyttjas på så sätt att en ny lag införs som vidgar regeringens möjligheter att ställa en väpnad styrka till förfogande även för uppdrag enligt beslut som fattats av ESK. Det finns däremot inte nu skäl att därutöver utsträcka regeringens möjlighet att ställa en väpnad styrka till förfogande för tjänstgöring utomlands.

Några remissinstanser har ansett att yrkesofficerare bör kunna beordras att delta i den väpnade styrkan. Regeringen anser dock inte att det är lämpligt att i detta lagstiftningsärende — som ju endast syftar till

ett vidgat bemyndigande för regeringen att sätta in den väpnade styrkan utomlands — föreslå några ändringar vad avser det förhållandet att styrkan skall rekryteras på frivillig grund.

Sammanfattning av motionerna

I motion 1992/93:Fö1 (nyd) yrkande 1 föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att närmare utreda förutsättningarna för att svenska yrkesofficerare skall kunna beordras att delta i en svensk väpnad styrka för tjänstgöring utomlands. Motionären framhåller att om det visar sig vara förenat med betydande svårigheter att rekrytera kompetenta officerare till styrkorna måste frivilligheten ifrågasättas och omprövas. Med hänsyn till sakens särskilda beskaffenhet, förefaller det mest ändamålsenligt att frågan utreds snarast.

I yrkande 2 refererar motionären till ett förslag av Gunnar Jervas, FOA, om att inrätta en s.k. snubbeltrådsstyrka. Ett nytänkande måste till beträffande Sveriges fredsbevarande insatser. Frågan om inrättande av s.k. snubbeltrådsstyrka bör enligt motionären utredas.

I motion 1992/93:Fö2 (c) yrkas avslag på propositionen. Motionären anser att riksdagen även i fortsättningen skall avgöra om svensk väpnad styrka skall sändas utomlands, annat än på begäran av FN.

Det anges i motionen att det nu tycks ske en glidning mot fredsskapande insatser, som kan innebära att man ställer sig på denna ena partens sida och anfäller den andra militärt. Sverige bör i stället satsa på förebyggandet, förtroendeskapande åtgärder och att konflikter löses utan våld. Propositionens förslag om att regeringen skall få ställa väpnad styrka till förfogande eller konfliktdämpande verksamhet på begäran av en internationell organisation i vilken Sverige är medlem kommenteras i motionen. Motionären anser att förslaget skulle kunna ses som en förberedelse för Sveriges deltagande i EG:s försvar, WEU.

Motionären refererar också till TCO:s och ST:s remissvar med innebörden att värdet i att en svensk väpnad styrka uppträder utomlands med stöd av ett riksdagsbeslut uppväger den ringa fördröjning som en riksdagsbehandling medför.

Utskottet

Som framgår av propositionen har ESK:s samarbets- och förhandlingsprocess lett till en successivt utökad roll för ESK också när det gäller fredsbevarande insatser. I Helsingfordokumentet från uppföljningsmötet i juli 1992, stärktes ESK:s roll i fråga om krishantering och konfliktförebyggande verksamhet. De deltagande staterna uttalade sin vilja att, i samarbete med de internationella organisationer som verkar i Europa, utveckla möjligheterna att få till stånd fredsbevarande insatser. ESK har också förklarats som ett regionalt säkerhetsarrangemang enligt FN-stadgans artikel 52.

Mot denna bakgrund delar utskottet den uppfattning som framförs i propositionen att regeringen genom en ny lag ges möjlighet att utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbe-

varande verksamhet utomlands — förutom på begäran av FN — efter beslut som fattats av ESK. Det är av stor vikt att Sverige med kort varsel kan fatta beslut om att ställa en väpnad styrka till förfogande för tjänstgöring utomlands efter förfrågan av ESK. Propositionens förslag ligger enligt utskottets uppfattning i linje med det politiska stöd till ESK-processen som regering och riksdag uttalat vid ett flertal tillfällen.

Utskottet förordar därför att motion Fö2 (c) avstyrks.

Utskottet finner inte anledning att nu ompröva den uppfattning som framförs i propositionen, nämligen att rekryteringen av styrkan skall ske på frivillig grund.

Utskottet förordar därför att yrkande 1 i motion Fö1 (nyd) avstyrks.

Med anledning av yrkande 2 i motion Fö1 (nyd) om en snubbeltrådsstyrka vill utskottet anföra följande.

Hela det problemområde som omfattar konfliktförebyggande åtgärder och fredsbevarande- och fredsskapande insatser är föremål för fortlöpande överväganden och analyser, såväl inom ramen för FN:s och ESK:s verksamhet som på det nationella planet. Utskottet utgår från att olika arrangemang härvid prövas inom ramen för det regelverk som staterna enats om internationellt. Utskottet noterar i sammanhanget att propositionen i första hand behandlar deltagandet i fredsbevarande styrkor där insatsen beslutats i samförstånd med berörda parter.

Utskottet ser inte anledning att göra några ytterligare uttalanden med anledning av yrkande 2 i motion Fö1 (nyd) utan förordar att yrkandet avstyrks.

Stockholm den 19 november 1992

På utrikesutskottets vägnar

Daniel Tarschys

I beslutet har deltagit: Daniel Tarschys (fp), Nic Grönvall (m), Alf Wennerfors (m), Mats Hellström (s), Pär Granstedt (c), Inger Koch (m), Nils T Svensson (s), Margareta Viklund (kds), Viola Furubjelke (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Kristina Svensson (s), Bengt Silfverstrand (s), Richard Ulfvengren (nyd) och Alf Eriksson (s).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Bertil Måbrink (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

